

*С. М. Сітарський,
аспірант кафедри глобалістики, євроінтеграції та управління
національною безпекою, Національна академія державного управління
при Президентіві України*

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ПРИ ВРЕГУЛЮВАННІ СУСПІЛЬНО- ПОЛІТИЧНИХ КОНФЛІКТІВ

S. Sitarskiy,
Postgraduate Department of globalization, European integration
and national security management, the National academy of public administration, office of the President of Ukraine

THE ORGANIZATIONAL PRINCIPLES OF PUBLIC AUTHORITIES IN RESOLVING SOCIAL AND POLITICAL CONFLICTS

У статті наведено ключові засади функціонування органів державної влади у демократичній, соціальній, правовій державі. Розглянуто основні права і зобов'язання інститутів влади щодо забезпечення основних виборчих та політичних прав з метою попередження політичних конфліктів.

Проаналізовано проблему подолання кадрових деформацій в органах державної влади, органах місцевого самоврядування.

Зазначено, що вдосконалення політичної системи в сучасних умовах можливе лише через реформування державного управління. Наведено основні стратегічні цілі реформування органів державної влади, які визначено політичним курсом на євроінтеграцію.

The paper presents the key principles of state authorities in a democratic, social, legal state. The basic rights and obligations of government institutions to provide basic electoral and political rights to prevent political conflicts.

The problem of overcoming human strains in government, local government.

It is noted that the improvement of the political system in modern terms is possible only through the public administration reform. The basic strategic goals of reforming government defined the political course of European integration.

Ключові слова: державне управління, інститути влади, управлінська діяльність, політичний конфлікт, політичний процес, правова держава, кадрова політика, громадянське суспільство.

Key words: administrative reform, society, administrative activity, political conflict, conception, political process, civil society.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Останні події показали, що вітчизняна система державного управління залишається в цілому неефективною. З одного боку, вона поєднує інститути, що дісталися у спадок від радянської доби, з іншого — нові інститути, що сформувалися у період незалежності України. Це об'єднання старих і модерних структур влади означає, що система є внутрішньо суперечливою, незавершеною, громіздкою і відірваною від людей, внаслідок чого існуюче державне управління залишається гальмом у проведенні

соціально-економічних і політичних реформ та постійним джерелом суспільно-політичних конфліктів.

Характерний для радянських часів метод реформування апарату управління шляхом його скорочення сьогодні не можна розглядати як ефективний. Тут потрібен, системний підхід, який дозволяє визначати оптимальні для потреб України кількість, структуру та організаційно-правові засади діяльності органів державної влади.

Сьогодні вдосконалення управлінської діяльності має величезне значення, в його основу покладено оптимізац-

ійний підхід, що характеризується сукупністю принципів, які спрямовують компоненти управлінської діяльності на досягнення найвищих результатів. Принципами оптимізаційного підходу є системність, конкретність та ефективність [5, с. 133]. У той же час вдосконалення системи державного управління і побудова демократичного суспільства неможливі без усунення суспільно-політичних конфліктів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Розбудова державної влади в Україні, її організаційні та правові засади приваблюють як вітчизняних, так і закордонних дослідників. З'являються спеціальні дослідження, присвячені вивченню як вітчизняного, так й іноземного досвіду взаємодії органів державної влади, ролі місцевого самоврядування. Так процеси децентралізації державної влади розглядаються В. Ігнатовим, В.А. Ребкало, М.М. Логуновою; політико-правові питання становлення місцевого самоврядування в державі досліджує Ю. Крестева; структурні елементи політичної влади, державного управління та органи місцевого самоврядування — С. Телешун; взаємовідносини держави і суспільства в Україні та її вплив на формування недержавних інститутів в політичній системі — В. Барков, конституційно-правові засади місцевого самоврядування в Україні — О. Бориславська.

Проблематиці конфліктних протистоянь також присвячено ряд робіт українських науковців — В.О. Ващенко, О.Л. Валевського, Ю.Б. Ключковського, В.А. Ребкала, В.Я. Малиновського, М.М. Пірен, в яких досліджуються сучасні причини виникнення конфліктів в державно-управлінських відносинах, обґрунтовуються деякі механізми їх розв'язання.

Зазначені науковці зробили суттєвий внесок у дослідження державно-управлінських відносин, зокрема у визначення підходів до розв'язання актуальних проблем державного управління. Водночас у вітчизняній управлінській науці проблеми особливостей конфліктів і суперечностей в органах державної влади, їх попередження і подолання висвітлювалися лише фрагментарно. Так, український вчений В.О.Ващенко виділяє такі основні технології розв'язання конфліктів у демократичному суспільстві, як посередництво, для якого є характерним: згода сторін, що конфліктують визнати авторитет посередника; уміння посередника трансформувати конфлікт цінностей у конфлікт інтересів, а конфлікт інтересів у конфлікт надання преференцій; зафіксована домовленість сторін щодо однозначної оцінки результатів виборів, а також щодо дотримання основних принципів посередництва; використання посередником головних принципів подолання конфлікту — об'єктивності, пропорційності, стабільності коаліції, взаємні права вето, компромісу [3, с. 84].

Український науковець О.М. Сахань у своїй статті зазначає, що дуже сильний взаємовплив політичних конфліктів та деструкції влади дозволяє зробити висновок про те, що неможливо привести владу до конструктивності, не врегулювавши конфлікти, що виникають у сфері політики. Саме тому безперервне виявлення і розв'язання політичних конфліктів є необхідною умовою стабільності влади та її ефективного функціонування [13].

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Формування відповідних владних інститутів, закріплення організаційних-правових принципів їх діяльності у встановлених сферах — процес конфліктний за онтологією. Оскільки практично ніколи увесь соціум, який би

рівень суспільства ми не досліджували, не може дотримуватися однакових точок зору на якісні характеристики владних структур і персональних носіїв владних повноважень.

Державна влада як об'єкт конфліктних стосунків є обмеженим і неподільним ресурсом, тому різні соціальні сили постійно прагнуть до перерозподілу контрольних повноважень державно-владного характеру з тією метою, щоб мати можливість максимально задовольнити свої потреби. У зв'язку з цим конфлікт у сфері державної влади в найзагальнішому вигляді можна визначити як різновид соціально-політичного конфлікту. Щоб уникнути делегітимізації, державна влада повинна діяти у правовому полі і, як слушно зазначив М. Орзіх, "має бути обмеженою владою права" [9, с. 9].

Права людини органічно вплетені у громадські відносини, є нормативною формою взаємодії людей, впорядкування їх зв'язків, координації їх вчинків і діяльності, запобігання суперечностям, протидіям, конфліктам. Процес урегулювання конфліктних ситуацій у сфері політико-правових відносин значною мірою залежить від обсягу прав і свобод народу, що визначає його соціальні можливості. Тому права людини, що фіксували її становище в суспільстві, завжди були об'єктом найгостріших класових зіткнень, соціальних конфліктів.

Процеси лібералізації, що відбуваються в суспільстві, сприяють розширенню доступності громадян у політико-правові процеси і легальному прояву різних ідеологічних течій. Нові політичні інститути, що народжуються (законодавчі органи, партії, місцеве самоврядування) не завжди бувають підготовленими до того, щоб висловити різноманітність цих інтересів [17, с. 78] та адекватно керувати державно-владними ресурсами.

Для якісного вдосконалення системи державного управління необхідно застосовувати принципи ринкової поведінки, організації й менеджменту виробничих процесів, системи управління якістю, які діють у сфері приватного сектора. Процедури адміністративної й фінансової звітності в системі виконавчої влади, розробки і впровадження державних програм, проведення державних закупівель необхідно переорієнтувати з показників виконаних заходів і завдань, залучених бюджетних ресурсів — на показники реально досягнутих результатів та конкретних позитивних змін у суспільстві. Президент Росії В. Путін у своїй статті зазначив, що ефективність соціальної політики вимірюється думкою людини, чи справедливо влаштовано суспільство, в якому ми живемо [12].

Концептуально-методологічною основою розгляду процесів соціальних змін, у першу чергу, як процесів трансформації системи соціального управління, безумовно, можна вважати концепцію "соціальної системи" Т. Парсонса, яка дозволила подивитися на суспільство не просто як на унікальний соціальний організм, але й як на певний тип самоуправлінської структури, що має свої закономірності функціонування та розвитку [4, с. 40].

Проведення реформ в посткомуністичних країнах принципово виходить за рамки історично сформованого менталітету основної маси населення. Посилення протиріччя між цінностями культури, реально функціонують у суспільстві, і соціальними відносинами, що формуються на принципово іншій — ринковій основі, породжує конфліктність існування широких верств суспільства, викликає негативне ставлення до реформ після початкового етапу ейфорії загальної критики колишньої системи. Таким чином, успіх процесу вдосконалення багато в чому залежить від подолання соціокультурних протиріч.

Вдосконалення політичної системи в сучасних умовах можлива лише через реформування державного управління. Для країн — нових членів ЄС (Польща, Угорщина, Чехія, Словаччина), організаційні аспекти реформування публічної адміністрації значною мірою були зумовлені стратегічними цілями держави. Зокрема, такі цілі визначалися політичним курсом на євроінтеграцію. У сьогоднішній Європі домінуючими цілями є такі: 1) надання необхідних і якісних послуг громадянам та юридичним особам; 2) підвищення результативності та ефективності системи управління; 3) наближення послуг до їх споживачів (субсидіарність); 4) досягнення прозорості дій публічної адміністрації та залучення громадян до прийняття рішень; 5) консолідація бюджетів.

Сучасні тенденції організації публічної адміністрації країн Європейського Союзу базуються на демократичній децентралізації влади, що здійснюється шляхом передачі повноважень на найбільшій до людей рівень влади. Наслідком таких реформ стало розширення повноважень регіональних та місцевих органів влади, тобто децентралізація управління, а також укрупнення адміністративно-територіальних одиниць (Швеція, Бельгія, Німеччина, Данія, Польща).

Зміст адміністративної реформи полягає, з одного боку, у комплексному вдосконаленні організаційно-правових засад діяльності існуючої в Україні системи державного управління всіма сферами суспільного життя. З іншого — у розбудові деяких інститутів державного управління, яких Україна ще не створила як суверенна держава. Метою адміністративної реформи є поетапне створення такої системи державного управління, що забезпечить становлення України як високо розвинутої, правової, цивілізованої європейської держави з високим рівнем життя, соціальної стабільності, культури та демократії, дозволить їй стати впливовим чинником у світі та Європі. Ця система має бути підконтрольною народові, прозорою, побудованою на наукових принципах і ефективною, захищати національні інтереси [11].

Складність трансформаційних процесів в Україні пояснюється суттєвими відмінностями суспільно-політичних і економічних умов від західноєвропейських, де процеси реформування здійснюються в умовах сформованих націй та існування громадянського суспільства — реально функціонуючих на регіональному та місцевому рівнях інститутів демократії (потужних партійних структур і реального місцевого самоврядування). Натомість в Україні суттєвою національною проблемою залишається пасивність населення в реалізації своїх демократичних прав на місцевому рівні, а також маловпливовість партійних організацій. Зокрема, окремі партії так і залишаються представниками не суспільних верств, а своїх бізнесово-кланових, корпоративних інтересів чи власних політичних амбіцій, що зводить нанівець можливість ефективного врегулювання політичних конфліктів, що періодично загострюються, та дійового демократичного контролю за владою.

Конституційні права і свободи людини — право мати і виражати свою думку, одержувати й обмінюватися інформацією, свобода переміщення, право на об'єднання і свободу зборів — забезпечують соціально-правовий зміст виборів і, таким чином, обмежують повноваження влади щодо регулювання виборчої кампанії. Якщо воля народу повинна знайти вираження у прозорих, чесних виборах, у політиці влади і в діях представників інтересів народу, то права людини владі варто поважати й захищати у такий засіб, щоб усі громадяни зробили цілком усвідомлений вибір.

Тут є припустимими лише незначні обмеження з боку влади, обов'язково підпорядковані інтересам та потребам загалом громадянського суспільства і, насамперед, вимозі забезпечення справжнього волевиявлення народу. Додаткові принципи обгрунтованості і пропорційності діють одночасно, щоб показати, коли і де влада припустилася помилки чи прорахунку, що спричинило невідповідність тих чи тих виборів міжнародним демократичним стандартам. Більш того, мета вільних і справедливих виборів, основою яких є практичне визнання прав людини і дійсна наявність періодичних та прозорих процедур, обмежує діапазон вибору. Таким чином, виборче законодавство виступає необхідною і обов'язковою умовою дієздатності формули народного представництва та демократичності усього процесу інституалізації влади [2].

У такому випадку виборчі зобов'язання претендентів на виборну посаду і сама мета представницької демократії в цілому мають стратегічне значення, яке передбачає інституціональний вимір демократичних процесів із послідовним зміцненням переконань громадян у незворотність демократизації: а) всередині суспільства; б) всередині держави; в) у взаєминах інститутів громадянського суспільства та інститутів влади. В якості засобу життєзабезпечення громадянського суспільства інститути влади зобов'язані законодавчо закріпити права і свободи людини в інституційних рамках для проведення періодичних, вільних і справедливих виборів, а також ініціювати та супроводжувати інституційні кроки для безумовного дотримання принципів демократії [6].

Знаходження оптимуму в ефективній інституалізації основних виборчих і політичних прав накладає також і певні зобов'язання на інститути влади. Серед головних, на нашу думку, варто виокремити такі, як:

— впровадження надійного, апробованого міжнародною демократичною практикою механізму проведення виборів у законодавчі органи із чіткою процедурою реєстрації виборців, який виключає залякування, погрози, насильство і підробки, зокрема за допомогою неукліного дотримання принципу таємного голосування;

— створення законодавчої бази для багатопартійного будівництва і функціонування політичних партій із правовим визначенням джерел їхнього фінансування, особливо на термін виборчих кампаній, включаючи дотримання принципу рівних стартових можливостей, доступу до ЗМІ у режимі вільного спілкування з іншими громадськими організаціями та незалежності від владних інститутів;

— дотримання права свободи переміщень і об'єднання в спілки (громадські рухи), а також свободи зборів та політичних мітингів, партій і їхніх кандидатів доводити свої думки до електорату і рівного доступу до державних і громадських засобів масової інформації в частині викладання своїх виборчих платформ та програм;

— вирішення суперечок і проблемних ситуацій винятково через незалежних та неупереджених інституційних представників влади, таких як виборчі комісії або суди різного рівня, здатних оперативно і кваліфіковано приймати рішення згідно з чинним виборчим законодавством і з принципами чесності та прозорості усіх етапів виборів аж до підрахунку та оприлюднення їхніх результатів;

— культивування у взаєминах громадянського суспільства, влади в особі її окремих представників з конкретно-реальними ("пересічними") громадянами схильності до переговорного процесу, що дозволяє підтримувати легітимність існуючого суспільно-політичного ладу в цілому за рахунок необхідного балансу між виконанням демократичних вимог суспільства та демократичною

практикою функціонування інститутів влади, запобігаючи таких взаємних ризиків, як громадянська непокоря владі, народне обурення її діями, військові перевороти, колапс економіки, міжнаціональні чи міжконфесійні конфлікти.

У будь-якому вигляді громадянське суспільство виступає як інституалізована система договірною процесу між різними соціальними групами за допомогою уповноважених ними політичних представників при владі на стадіях елітарного, колективного переговорів і переговорів із залученням широких верств населення. Якість переговорів завжди матиме діапазон від мирних (еволюційних, яка, щоправда, іноді підмінюється стагнацією — Україна до 2004 року) аж до конфліктних (революційних — Україна 2004—05 та 2013—14 років). Але в обох випадках — людиноцентричному та владоцентричному — цілком природним є обопільне намагання громадян та посадовців досягти злагоди з огляду на час, обставини та простір і можливість влади отримати легітимність завдяки рамковим угодам з інститутами громадянського суспільства.

Отже, інституалізація нової державної влади в Україні включає еволюційне ствердження інститутів парламентаризму або президентської демократії, законодавче забезпечення розподілу влади, створення відповідних інститутів усіх трьох гілок влади на різноманітних рівнях. Інституалізація нової влади припускає її конституційне закріплення завдяки цільовим поправкам до неї, що забезпечує легальність влади, але ще не її легітимність. Разом з тим, інституалізаційно-конституційне становлення демократії об'єктивно пов'язане з ротацією та загальним реформуванням бюрократичного апарату усіх гілок влади державного апарату, під час яких відбувається зміна або оновлення правлячих еліт.

Це дуже важкий та суперечливий процес, бо, наприклад, за К. Мангеймом, основною тенденцією бюрократичного мислення являється прагнення перетворити проблеми політики на проблеми теорії керування, тобто деполітизувати їх. Для управлінця сфера політики є цілком закритою керуванням. "Прагнення закрити область політики феноменом керування пояснюється тим, — писав К. Мангейм, — що сфера діяльності державних чиновників визначається на підставі прийнятих законів. Виникнення ж закону не ставиться ані до компетенції чиновників, ані до сфери їхньої діяльності. Внаслідок цієї соціальної обумовленості своїх поглядів, чиновник не бачить, що за кожним прийнятим законом стоять соціальні сили, пов'язані з певним світоглядом, волевиявленням і своїми інтересами. Чиновник ототожнює позитивний порядок, продиктований конкретним законом із порядком як таким, і не розуміє того, що будь-який раціоналізований порядок є не що інше, як особливий вид порядку, поступка між метараціональними просторовими силами, що борються в даному соціальному" [8, с. 102—103].

Не менш актуальною на сьогодні є проблема подолання кадрових деформацій в органах державної влади, органах місцевого самоврядування і, передусім, забезпечення захисту прав людини та формування антикорупційних механізмів у сфері державного управління — запобігання виникненню та управління конфліктом інтересів на публічній службі. Кадрова політика не повинна бути вузькопрагматичною, розрахованою лише на кадрове забезпечення вирішення поточних завдань, а має враховувати тенденції реформування держави та суспільства.

Державна кадрова політика пов'язує у єдине ціле різні організаційні заходи і дії стосовно добору та розстановки керівних кадрів із соціально-економічними, політичними, управлінськими, культурно-духовними підсистема-

ми українського суспільства, з традиціями та стереотипами, що історично склалися в масовому усвідомленні. У цьому значенні кадрова політика держави є сукупністю різноманітних соціальних функцій; визначає шляхи і засоби кадрового забезпечення реформ, професіоналізм їх здійснення; є важливим фактором збереження та зміцнення цілісності держави, соціально-політичної стабільності суспільства і виступає елементом регулювання життєдіяльності населення.

Як зазначають українські вчені Н.Р. Нижник і Н.Т. Гончарук, нинішня державна служба є багато в чому неефективною, бо вона ще не повністю трансформована в інституцію, що забезпечує реалізацію державної політики. Заходи з адміністративного реформування ґрунтуються на вироблених світовою практикою принципових засадах функціонування виконавчої влади у демократичній соціальній, правовій державі, серед яких ключове значення мають такі:

- пріоритетність законодавчої регламентації функцій, повноважень та порядку діяльності органів виконавчої влади;

- незалежність здійснення функцій та повноважень виконавчої влади від органів законодавчої і судової влади у межах, визначених Конституцією і законами України;

- здійснення внутрішнього та судового контролю за діяльністю органів виконавчої влади та їх посадових осіб, насамперед, з позиції забезпечення поваги до особи та справедливості, а також постійного підвищення ефективності державного управління;

- відповідальність органів виконавчої влади, їх посадових осіб за свої рішення, дії чи бездіяльність перед громадянами, права яких були порушені;

- запровадження механізму контролю за функціонуванням виконавчої влади з боку суспільства через інститути парламентської прямої демократії, передбачаючи, що вищі посади в ключових органах виконавчої влади є політичними посадами;

- принципи ефективності, відкритості та добросовісності в роботі уряду та інших органів виконавчої влади [1, с. 27].

У процесі реформ невідкладним є також питання про призначення і зміст діяльності "порезформованих" регіональних влад. З точки зору сучасних представників регіональних еліт головна мета реформ полягає у суттєвому розширенні повноважень (в першу чергу виконавчих) регіональних органів влади. Але з точки зору подальших перспектив розвитку суспільних відносин в Україні більш доцільною є практично протилежна ціль: зменшувати повноваження і збільшувати відповідальність. Усвідомлення цього підходу може дати помітний поштовх у проєктованні реформ і зменшенні конфліктного протистояння регіональних лідерів і центральної влади.

Також у контексті адміністративної реформи важливим пунктом є зміна структурних зв'язків у системі органів виконавчої влади з метою їх санації. Для цього частина дослідників пропонує змінити структуру влади, що залишилася в Україні у спадок від СРСР, прийняти ряд законів, які регламентували б увесь комплекс повноважень окремих органів виконавчої влади.

Говорячи про зміну політичної системи в Україні, науковці зазначають що необхідно розглядати "її структуру, межі, чотири головні групи елементів (політичні інституції, політичну свідомість і політичну культуру, політичні відносини, політичні принципи і норми)" з урахуванням особливостей впливу даного процесу на еволюцію взаємовідносин інститутів державної влади і місцевого самоврядування [14, с. 67].

Всі зміни у політичній системі, пов'язані з державною владою і місцевим самоврядуванням, торкалися і торкаються структури системи на елементному рівні, не змінюючи характер самої структури влади і принципи її організації. При модернізації ми змінюємо політичну систему, тобто модернізація, як зазначає американський політолог С. Хантінгтон, — це "осучаснення", "вдосконалення" владних інститутів [18, с. 40]. "Стара" політична система модернізується, йде пошук нових форм для її збереження. Український вчений В. Холод стверджує, що в умовах модернізації йде зростання спроможності політичної системи постійно та ефективно адаптуватися до нових візрів соціальних цілей і створювати нові інститути. Особливість останніх виявляється в тому, що вони забезпечують не тільки контроль над ресурсами, але й канали для дієвого діалогу між урядом і населенням [16, с. 33]. Відбувається "розширення політичної участі громадян, поширення демократичних цінностей і норм, властивих розвинутим країнам, у країнах менш розвинутих" [10, с. 364].

Історичний досвід розвитку провідних країн засвідчує, що політична система скоріше може бути модернізована через формування розвинутого місцевого самоврядування, яке знижує ступень відчуження між владою і суспільством, виступаючи необхідною демократичною протитагою центральній владі, тому що "надає населенню додаткові можливості участі в політичному процесі" [7].

Інституціоналізація місцевого самоврядування в політичній системі передбачає: реалізацію вимог місцевого співтовариства до влади в єдиному організованому порядку; відповідність цих вимог державній політиці; вирішення будь-яких виникаючих соціальних проблем у рамках єдиних у державі соціальних норм і правил; перетворення встановлених норм і правил у суспільні відносини; обов'язковість їх універсальності і правил для органів державної влади й місцевого самоврядування [19, с. 42].

Механізми кадрової політики повинні включати систематичну організацію підбору осіб на посади, які потенційно пов'язані із можливістю корупційних зловживань. Необхідно, щоб удосконалювалась система заохочень спрямована на те, щоб чиновнику було вигідно у матеріальному і моральному планах працювати чесно й ефективно. Важливим також є створення системи прав і обов'язків посадових осіб з зазначенням їх відповідальності за порушення посадової етики, включаючи корупцію. Ця система вказуватиме також на правила поведінки з виправлення допущених порушень. Розслідування не повинні зосереджуватись винятково на діяльності представників опозиції, а мають охоплювати посадових осіб з усього політичного спектру.

Зазначимо, що здійснення реформ у європейських країнах відбувалось у таких напрямках: 1) політичному, пов'язаному з формуванням інституційних умов демократизації цієї сфери; 2) інституційному, спрямованому на перебудову організаційних відносин між різними рівнями місцевого управління, що пов'язаний з реформуванням системи адміністративно-територіального устрою держави; 3) із запровадженням регіонального самоврядування — наріжного каменя децентралізованої держави; 4) функціональному — спрямованому на перерозподіл функціональних відносин між місцевими, регіональними та центральними органами публічного управління. Тому вдосконалення організаційно-правових засад та принципів діяльності органів державної влади — це необхідна умова модернізації політичної системи, а тому може стати інструментом подолання суспільно-політичних конфліктів в Україні.

Ефективність врегулювання політичних конфліктів органами державного управління, як правило, пов'язуєть-

ся із встановленими наперед критеріями оцінювання, що накопичені минулим досвідом владних інститутів. Виникають ситуації, коли потрібно "вибирати" рішення не тільки серед можливих, а й серед неможливих варіантів, коли аналогічного досвіду в минулому не було, тобто серед тих варіантів, які будуть створені в майбутньому. Вибір на межі можливого та неможливого можна більш адекватно описати концепцією оптимальності [15]. Головною складовою процесу оптимізації є свобода вибору, яка не може обмежувати суб'єкт державного управління лише вибором існуючих варіантів. Оптимізація, що включає в себе свободу вибору, завжди об'єднує групи існуючих та неіснуючих варіантів-можливостей. Об'єднання двох груп оптимізацій не є її остаточною умовою. Складовими процесу оптимізації державного управління можуть стати бажані, затребувані, потрібні або очікувані суспільством варіанти врегулювання політичних конфліктів.

ВИСНОВКИ

Специфіка стану політичної влади в Україні сьогодні полягає, по-перше, в сильній дифузії джерел влади; по-друге, у розриві влади та відповідальності її носіїв за результати своєї діяльності; по-третє, у зростанні непорозуміння між владними структурами та громадськістю, населенням; по-четверте, у запеклій боротьбі як між горизонтальними, так і між вертикальними структурами влади.

Розв'язання зазначених вище проблем перебуває у прямій залежності від рівня забезпечення національної безпеки України, який повинен враховувати всю сукупність умов і чинників щодо забезпечення національних інтересів України та бути дієвим і критичним щодо їх змін. У такому сенсі національна безпека виступає важливим інструментом в обгрунтованні рішень державного керівництва з питань адекватного реагування на зміни політичної ситуації, ведення виваженої зовнішньої та внутрішньої політики України. Необхідною умовою адекватного сприйняття владою безпекових реалій було й залишається формування та втілення в життя організаційно-правових засад врегулювання суспільно-політичних конфліктів.

ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

В умовах політичних конфліктів органи державної влади не можуть успішно виконувати покладені на них функції, постійно йде боротьба за розподіл повноважень серед владних інститутів, посилюється дезінтеграція суспільства, що породжує нові політичні конфлікти. У свою чергу, неможливість врегулювання політичних суперечностей, а то й просте елементарне ігнорування колізій приводять ефективність влади в занепад. Тому необхідно продовжувати вивчати і вдосконалювати засади діяльності органів державної влади з метою ефективного врегулювання політичних конфліктів, що є необхідною умовою стабільності влади та її ефективного функціонування.

Література:

1. Адміністративна реформа в Україні: сучасний стан, проблеми та перспективи: монографія / За заг. ред. Н.Р. Нижник, Н.Т. Гончарук. — Дніпропетровськ: Моноліт, 2009. — 384 с.
2. Барков В., Розова Т. Громадянське суспільство в Україні: проблеми та їх вирішення // Вибори та демократія. — 2006. — № 3. — С. 20—27.
3. Ващенко В.О. Антиконтфліктні технології: теоретичні засади та українська дійсність / В.О. Ващенко // Стратегія українського державотворення: філософсько-

політологічний та економічний аналіз: зб. наук. пр. / Акад. пед. наук України. — К.: Полтава: АСМІ, 2000. — 198 с.

4. Голубь В. Політико-адміністративні реформи як реалізація нової управлінської парадигми: європейський вимір і Україна: навч.-метод. матеріали / В. Голубь. — К.: НАДУ, 2009. — 55 с.

5. Зацарипный В.В. Социально-философский анализ управленческой деятельности: дис... канд. филос. наук: 09.00.11 / Зацарипный В.В. — Ставрополь, 2004. — 142 с.

6. Концепція взаємодії держави і громадянського суспільства. Проект Міністерства юстиції України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/?do=d&did=7544&sid=discuss>

7. Кузнецова О.О. Інститут місцевого самоврядування: проблеми становлення та розвитку [Електронний ресурс] / О. О. Кузнецова. — Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/DeBu/2007-1/doc/2/18.pdf>

8. Манхейм К. Идеология и утопия // К. Манхейм. Диагноз нашего времени. — М.: Юрист, 1994. — С. 7—276.

9. Орзіх М. Рестарт політичної реформи в Україні: науково-прикладні підстави та конституційно-правові наслідки // Юридичний вісник. — 2010. — № 4. — С. 9—14.

10. Політологічний енциклопедичний словник / Упоряд. В.П. Горбатенко; за ред. Ю.С. Шемшученка, В.Д. Бабкіна, В.П. Горбатенко. — Вид. 2-ге, доповн. і переробл. — К.: Генеза, 2004. — 736 с.

11. Про затвердження Програми діяльності Кабінету Міністрів України "Український Прорив: для людей, а не політиків" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>

12. Путин В.В. Россия сосредотачивается — вызовы, на которые мы должны ответить [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.izvestia.ru/news/511884> газета ИЗВЕСТИЯ // 16 января 2012. — 10 с.

13. Сахань О.М., Новіков О.В. Політичні конфлікти в Україні як прояви деструкції влади // Вісник Національної юридичної академії України ім. Ярослава Мудрого, — № 3. 2010 р. — 182—191 с.

14. Фарукшин М.Х. Политическая система общества / М.Х. Фарукшин // Соц.-полит. науки. — 1991. — № 5. — С. 67—68.

15. Федорчак О. Класифікація механізмів державного управління [Електронний ресурс] / О. Федорчак // Демократичне врядування: Електрон. наук. фак. вид. ЛРІДУ НАДУ. — 2008. — Вип. 1. — Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/DeVr/2008-01/O_Fedorchak.pdf

16. Холод В. Політична модернізація: згусток протиріч / В. Холод // Політ. менеджмент: Укр. наук. ж-л. — 2006. — № 5 (20). — С. 33—43.

17. Юрій М.Ф. Політологія: підруч. — К., 2004. — 415 с.

18. Huntington S.P. Political Order In Changing Societies / S.P. Huntington. — New Haven-London, 1968. — P. 1—48.

19. Warner L. The Social Life of Modern Community / by W. Lloyd Warner and Paul S. Lunt. — New Haven: Yale University Press, 1986. — 460 p.

References:

1. Nyzhnyk, N.R. and Honcharuk, N.T. (2009), Administrative reform in Ukraine: current state, problems and prospects, Monolit, Dnipropetrovsk, Ukraine.

2. Barkov, V. and Rozova, T. (2006), "Civil society in Ukraine: problems and solutions", Vybory ta demokratiia, vol. 3, pp. 20—27.

3. Vaschenko, V.O. (2000), "Antykonfliktni technology: theoretical foundations and Ukrainian reality", Stratehiia ukrains'koho derzhavotvorenna: filosof's'ko-politolozhichnyj ta ekonomichnyj analiz, Akad. ped. nauk Ukrainy, K., Poltava: ASMI, p.198.

4. Holub', V. (2009), Polityko-administratyvni reformy iak realizatsiia novoi upravlins'koi paradyhmy: ievropejs'kyj vymir i Ukraina: navch.-metod. Materialy, [Political and administrative reforms as implementing a new management paradigm: a European dimension and Ukraine], NADU, Kyiv, Ukraine.

5. Zatsarypnyj, V.V. (2004), "Socio-philosophical analysis upravlencheskoj activities", Abstract of Ph.D. dissertation, sotsialnaya philosophy, North Caucasus State Technical University, Stavropol', Russia.

6. Ministerstva yustitsii Ukraine (2012), "The concept of cooperation between the state and civil society. The ministry of Justice of Ukraine", available at: [/http://www.minjust.gov.ua/?do=d&did=7544&sid=discuss](http://www.minjust.gov.ua/?do=d&did=7544&sid=discuss), (Accessed 6 December 2014).

7. Kuznetsova, O.O. (2007), "Institute of Local Government: Problems of formation and development", available at: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/DeBu/2007-1/doc/2/18.pdf> (Accessed 4 December 2014)

8. Mankhejm, K. (1994), Ydeolohiya y utopyia. Dyahnoz nasheho vremeny, [Ideology and utopyia. Diagnosis nasheho time], Yuryst, Moscow, Russia.

9. Orzikh, M. (2010), "Restart political reform in Ukraine: the scientific basis and applied constitutional and legal implications", Yurydychnyj visnyk, vol. 4, pp. 9—14.

10. Shemshuchenka, Yu.S. Babkina, V.D. and Horbatenko, V. P. (2004), Politolozhichnyj entsyklopedychnyj slovnyk, [Political science encyclopedic dictionary], vyd. 2-he, dopovn. i pererobl, Heneza, Kyiv, Ukraine.

11. Cabinet of Ministers of Ukraine (2010), "On approval of the Cabinet of Ministers of Ukraine "Ukrainian Breakthrough: for People, not for Politicians"", available at: <http://www.kmu.gov.ua> (Accessed 7 December 2014).

12. Putin, V.V. (2012), "Russia muscles up — the challenges that we have to answer", hazeta YZVESTYYa, available at: <http://www.izvestia.ru/news/511884> (Accessed 16 January 2012).

13. Sakhan, A.N. and Novikov, A.V. (2010), "The political conflict in Ukraine as a manifestation of power degradation", Visnyk Natsional'noi iurydychnoi akademii Ukrainy im. Yaroslava Mudroho, vol. 3, pp. 182—191.

14. Farukshyn, M.H. (1991), "Political system Society", Sotsial'no-polytychni nauky, vol. 5, pp. 67—68.

15. Fedorchak, A. (2008), "Classification governance mechanisms", Demokratychne vriaduvannia: Elektron. nauk. fakh. vyd. LRIDU NADU, vol. 1, available at: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/DeVr/2008-01/O_Fedorchak.pdf (Accessed 7 December 2014).

16. Kholod, V. (2004), "Political Modernization: bunch of contradictions", Polit. menedzhment: Ukraina. Naukovyj zhurnal, vol. 5 (20), pp. 33—43.

17. Yuriy, M. F. (2006), Politolohiia: pidruchnyk, "Political science: the textbook", Dakor, Kyiv, Ukraine.

18. Huntington, S.P. (1968), "Political Order In Changing Societies", New Haven, London, England.

19. Warner, L. (1986), "The Social Life of Modern Community", by W. Lloyd Warner and Paul S. Lunt, New Haven: Yale University Press, London, England.

Стаття надійшла до редакції 09.01.2015 р.